

Hlava I

„Existence duchů ovšem vyplývá přímo z naší víry. Někteří tvrdí, že duše zemřelých přebývají v nebi, pekle či očistci, takže se nemohou zjevovat a že strašení je vždy přímým projevem ďábla. Naopak, někteří visionáři, jako např. ctihodná služebnice Boží Anna Kateřina Emerichová, tvrdí a dokazují, že strašení je formou očistce či pekla. Vy mě znáte a víte, že nejsem žádný fantasta; ale když jsem býval administrátorem ve Svatém Kříži, zažil jsem takových věcí dost a dost.

Jak víte, býval u kostela ve Svatém Kříži konvent johanitů a ti se tam občas až dodnes zjevují. Stalo se mi neschůlněkrát, že když jsem šel ráno sloužit mši, v prázdném kostele — to víte, úpadek víry po válce — že jsem viděl mnichy. Buď se jen mihnout, nebo i klečel v chóru, to bylo nejhorší, že tam klečeli a nehýbali se. Kostelník, který mi ministroval, si z nich nic nedělal, bral je jen jako součást přírody. Kolikrát jsem šel až k nim, a to se vždycky rozplynuli, ale jak jsem se vrátil, byli tam často zase. Nebo jednou jsem šel, takhle před velikonoci, sednout si do zpovědnice, doufal jsem, že aspoň nějaké báby přijdou — a co byste neřekli — už se tam přede mnou usadil jeden ten strašidelný křížovník. Nevěděl jsem, co mám dělat, vypadal tak hmotně, ale jak jsem se přiblížil, zmizel. Donutil jsem se si do zpovědnice sednout, ale trásl jsem se tak, až celá vrzala. Po čase jsem si zvykl, jako ten kostelník. Ale když mě přeložili, byl jsem stejně rád. Ani nevím, zjevují-li se tam opravdu dodnes. Starý Machač, kostelník, už umřel, a těch lidí, co tam teď jsou,

bych se styděl zeptat, aby neřekli, že blázním; ale že ve Svatém Kříži strašili johaniti, je fakt.“

Kaplan Andrejsek složil ruce v klín a zvláštním kněžským způsobem sešpulil hubičku v tučném obličejí. Byl onoho typu, který se často vyskytuje u kněží, a v rodinách, kde je hodně kněží, i u civilistů. S kulatou hlavou a obličejem celkem nevýrazných rysů a s brýlemi. Pigmentace je rozličná, ale převládá tmavší, jako i v tomto případě. Kaplan Andrejsek měl černé, poněkud vlnité vlasy, způsobně ulízané na pěšinku a oholené líce, silně promodralé hustým stínem černého vousu. Na sobě měl kolárek a kněžskou sutanu a věkem mohl být tak asi ke čtyřicíti.

Podobně církevně vypadala i ostatní společnost, svačící bílou kávu a mramorovanou bábovku ve štěničně působícím farském pokojíku.

Farář Skovajsa měl tvář, sestávající zejména z nosu. Vskutku, jeho nos byl vzhledem k tváři větší, než jaký nám na zachovaném portrétu ukazuje populární Cyrano de Bergerac. Nos Cyranův je sice větší, ale vlastně ještě docela normální, takže se můžeme domnívat, že básník trpěl dysmorfobií bez reálného podkladu.

Ne tak farář Skovajsa, který si však naopak ze svého nosu nedělal nic. Ten měl tvar klínu se skobou u kořene, takže farářova hlava dělala dojem skoro jako nějaké zvíře, kanec, tapír, nebo brouk nosatec. Zbarven byl poněkud do zrzava, s pihovatou pletí a světlým, huňatým obočím, a věkem byl tak asi padesátník. Narozdíl od kostnaté postavy, kterou bychom při tomto typu hlavy čekali, byl farář mírný břichatec s rameny do flašky. Jeho ruce a nohy byly poměrně malé, což zvyšovalo celkový broučí či kančí dojem.

Vedle seděla farářova hospodyně, slečna Emilka.

Tato poněkud již oprchalá štěhule působila dosud dosti přitažlivě.

Měla husté, nahoru vyčesané vlasy hnědé barvy, pravidelný obličej, byl již poněkud zpustošené pleti, s čímsi zkaženě vilným v modrých očích a širokých ústech, které měly všechny tři tvar dílků pomeranče, či stroužků česneku, obrácených rovnou stranou dolů. Též postavičku patřičných ženských proporcí a nohy baňatějších, leč dosud úměrných lýtek.

Naproti faráři seděl muž, který, ač civilista, dělal skoro církevnější dojem, než oba kněží. Byl asi čtyřicátník, zřejmě dosti vysoký a rovněž poněkud tělnatý, avšak kočkovitě silný a pružný, jako vysloužilý vrhač. Měl zcela lysou hlavu, trochu jako šišatou, a obrýlený obličej neurčitě bramborových, církevních rysů, poněkud podobný, jako kaplan. Měl však bambulatější, relativně větší nos a výraznější hubu, která měla plné, skoro černošské rty, a silný koňský chrup. Choval se jaksi roztomile, trochu rozpačitě a kulantně, těžko popsatelem, jakoby rakousko-církevním, zdvořilým způsobem.

Byl to místní poštovník a varhaník Bohuslav Kodra a důvod jeho návštěvy na faře seděl vedle něho: Asi jedenáctiletý, tmavovlasý chlapec skromného a ubuzerovaného vzezření.

Slečna Emilka si ho prohlížela se zájmem nevyužitého mateřství, ve které se mísila též už i slaboučká erotická nádivka, neboť chlapec se zdál být v poněkud předčasně pubertě, jak svědčil stín na jeho horním rtu a skřehotavý hlas, když stydlivě odpovídal na otázky prominentů. Jeho matka, poštmistřova sestra, byla vdova po krejčím a legionáři, jenž se vrátil z Ruska s podlomeným zdravím a za nějakých pět let na to zemřel, zanechav manželce předškolního chlapečka a mikroskopickou pensi. Ačkoliv ji doplňovala posluhováním a

občasným švadlenským dílem, nežili nijak slavně a proto, když chlapec dokončil obecnou školu s výborným prospěchem, uvítala s povděkem návrh svého bezdětného bratra poštmistra.

Ten nanesl, že si vezme chlapce k sobě a dá ho do gymnasia v okresním městě, kam žák bude moci snadno lokálkou dojíždět. Bohouš chtěl, aby u nich chlapec strávil i prázdniny před zkouškou na střední školu, protože se bude moci lépe připravit a bude také na čerstvém vzduchu. Trochu jí sice vadila bratrova bigotnost, ale smířila se s ní s nenáročností chudého člověka.

Vilém nic nenamítal: Studovat si přál a byl pro to ochoten přinést i určité oběti.

Nyní tedy byl chlapec v Ryboví a poštmistr Kodra ho dovedl na faru, aby ho tam představil a dal si od důstojných pánů poradit v pedagogických záležitostech. Jeho zbožná mysl se totiž zabývala plánem, že z Viléma vychová církvi svaté kněze, neboť žeň jest hojná, dělníci však nemnozí. Chtěl se totiž kdysi stát knězem sám, jak se zdálo zřetelně plynouti již z jeho vzezření a chování a z toho, že neustále kroužil kolem kostela a panáčků. Musel se však hned po maturitě starat o náhle ovdověší matku a osiřevší sestru, a tudíž vstoupil, těsně po válce, k poště. Zde, díky své pšli a roztomilé povaze rychle postupoval, až dosáhl hodnosti poštmistra v Ryboví. Dařilo se mu pak slušně, zvláště proto, že něco také vyženil. Rovněž matka zemřela a sestra se vdala za ex-legionáře brzy poté, co se Bohouš stal poštovním úředníkem. Doufal, jsa již ženat a usazený, že svůj plán uskuteční aspoň v další generaci, ale nyní bylo už jasné, že děti mít nebude, protože jeho o pět let starší manželce již začínala táhnout padesátka. Proto si pro splnění svých snů zvolil synovce, o němž se domníval, že mu ho Bůh poslal

v náhradu za jeho vlastní děti. Byl však lstivý a o tomto plánu se nezmínil ani chlapci, ani jeho matce.

Výsledkem této logiky událostí je však situace, kterou nyní mentálním zrakem pozorujeme: Pan farář, pan kaplan, slečna z fary, pan poštovník a jeho synovec, požívající maloměstskou odpolední svačinku na faře, za účelem představení žáka a konzultace, co a jak zařídit nejlépe vzhledem k jeho dalšímu vzdělání. Co tyto řádky píšeme, jest však vlastní účel návštěvy již splněn a nyní se pouze družně hovoří. Jak jsme měli příležitost zjistit, stočil se pohovor na nadpřirozeno.

„Když jsem byl na poště v Jahodníku“, pravil strýc Bohouš, „začal listonoš jednoho dne tvrdit, že mu straší v bytě. Byl starý mládenec a bydlil u sedláka ve staré chajdě, kterou ten nepoužíval, za pár šesťáků měsíčně a že ji bude udržovat. Byl to vlastně výminek, ale tehdy prázdný. Bydlel tam už dlouho. Najednou vám začal tvrdit, že se tam zjevuje taková babička. Ale nedovedl říci, jestli ji vlastně vidí, nebo nevidí. Prý, že ji spíš tak jako cítí, že vždycky vstává ze židle, že má prý být jako průhledná, jako ze skla, ale věděl přesně jak vypadá, ale to ji asi neviděl tak hutně jako tady pan páter ty johanity. Potom ale začal říkat, že kromě té báby se mu zjevuje taky takové jako zvíře, že prý něco jako kolčava nebo kuna, ale veliké asi jako pes jezevčík. Taky prý průhledné a že prý vždycky vystrkuje hlavu z takového tam jako výklenku, co v té chatrči byl. A říkal, že se té báby a toho zvířete strašně bojí.“

Já jsem se snažil přimět místního faráře, aby tam v tom domě udělal exorcismus, ale ten to odmítl, že prý by se zesměšnil a ztratil i těch málo věřících, co tehdy měl — to víte, to bylo těsně po válce, pryč od Vídně a Říma, lidé houfně vystupovali z církve.

A tak ten pošťák tam neměl stání, bylo vidět, že se pořád bojí a kdykoliv mě chytil, tak mi o tom vykládal, že prý, pane Kodra, vy mi rozumíte, vy to nepopíráte. No, ale, nakonec vám začal tvrdit, že mu to zvíře vlezlo, s prominutím, slečno, do zadnice, no, a to pak byl konec, odvezli ho do blázince a už tam zůstal.

Jestli se mu to jenom tak zdálo, anebo jestli to byla opravdu nečistá síla — kdož ví?“

„Můj dědeček“, řekl farář, „do smrti pevně věřil na hasrmany. Nedal si vymluvit, že hasrmana i viděl.

To byli s babičkou sekat trávu pro kozu na břehu mlýnské strouhy. A tam, co sekali, byla stará hlavatá vrba. Bylo to k večeru a ve vsi začali zvonit klekání. A jak tehdy byli lidé ještě nábožní, začali se dědeček s babičkou modlit *Anděl Páně*.

A jak začali, najednou vám prý na té vrbě něco zařičelo jako kuň a skočilo do strouhy a už nevyplavalo. To byl hasrman, který nemohl snést slova svaté modlitby. Dědeček si nikdy nedal vymluvit, že to byl třeba nějaký vodní pták, nebo zvíře.

Co, prý, kluku, já přece ptáky a zvířata znám. Hasrman to byl, nic jináč.“

